

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.
“ ____ ” _____ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:

«Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства (на прикладі
ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 3
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Брусник Діана Олегівна

Науковий керівник: зав.кафедри, д.е.н.,
Козак Юрій Георгійович

Одеса – 2018

АНОТАЦІЯ

Брусник Діана Олегівна, «Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства (на прикладі ТОВ «Телекарт-прилад»)), випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «міжнародна економіка».

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес формування міжнародних конкурентних переваг підприємства ТОВ «Телекарт-прилад».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти підходів до міжнародної конкурентоспроможності.

Проаналізовано теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємств приладобудівної галузі.

Запропоновано рекомендації підприємству ТОВ «Телекарт-прилад» щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності для покращення його фінансових результатів.

Ключові слова: міжнародна економіка, міжнародна конкурентоспроможність підприємства, конкуренція, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, експорт, імпорт.

ANNOTATION

Brusnyk D.O. «The increasing of international competitiveness of enterprise on the example of «The Telecard-Pribor» Ltd, on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality "international economy"»

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

Final work of Bachelor degree consists of three chapters. The object of the research is the process of formation of international competitive advantages of the enterprise " The Telecard-Pribor " Ltd.

Theoretical aspects of approaches to international competitiveness are considered in the diploma thesis.

The theoretical-methodological and organizational-economic decisions concerning raising the level of international competitiveness of instrument-making are analyzed.

Recommendations were offered to the enterprise " The Telecard-Pribor " Ltd. f raising the level of international competitiveness to improve its financial results.

Keywords: international economy, international competitiveness of the enterprise, competition, foreign economic activity of the enterprise, export,import.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТЕКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність та роль міжнародної конкурентоспроможності підприємства	7
1.2. Чинники, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність підприємства	11
1.3. Методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства	17
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ- ПРИЛАД».....	28
2.1. Аналіз стану та динаміка зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Телекарт-прилад»	28
2.2. Аналіз чинників, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність ТОВ «Телекарт-прилад».....	36
2.3. Оцінка рівня міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Телекарт-прилад».....	41
Висновки до розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ- ПРИЛАД».....	46
3.1. Стратегічні напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Телекарт- прилад».....	46
3.2. Вдосконалення маркетингової стратегії підприємства ТОВ «Телекарт-прилад».....	53
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

Вступ

Актуальність теми. У сучасних умовах вивчення міжнародної конкурентоспроможності є однією з невід'ємних частин ринкових досліджень, що створюють основу для вироблення стратегії і тактики діяльності суб'єкта на ринку, вибору правильного шляху підвищення технічного рівня і якості.

Діяльність будь-якого сучасного підприємства за умов функціонування у швидко мінливих умовах господарювання пов'язана з необхідністю зайняття стійких позицій в конкурентному середовищі. Вітчизняні підприємства в більшості випадків, на жаль, навіть отримуючи доступ до міжнародних ринків, є неконкурентоспроможними через відсутність досвіду функціонування в умовах жорстокої конкуренції, недосконалість законодавства, відсутність зв'язків і механізмів успішної співпраці та ін. За таких обставин значно актуалізуються питання забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Беручи до уваги, що Україна є потенційним кандидатом до вступу до, українським підприємствам висуваються жорсткі вимоги до діяльності в умовах міжнародної конкуренції. Так як українські товари мають переважно невисоку конкурентоспроможність, підприємствам слід шукати шляхи модернізації виробництва, пошуку ринків збути, адаптація до потреб зарубіжних споживачів. Якщо раніше вихід фірми на зовнішній ринок був лише одним з етапів стратегічного плану розвитку, то зараз необхідність забезпечення вимог міжнародної конкуренції є першочерговим завданням для вітчизняних підприємств.

Теоретико-методологічна основа. Проблема конкурентоспроможності підприємства є об'єктом глибокого і всебічного вивчення широкого кола як зарубіжних, так і вітчизняних учених-економістів. Основою досліджень теоретичних аспектів конкурентоспроможності виступають праці таких видатних представників світової економічної думки, як Е. Альтман, І. Ансофф, Т. Бейтмен, Д.Болл, П. Друкер, Ф. Котлер, Ж-Ж.Ламбен, В. Маккалах, К.Макконнелл, М.Портер, А. Стрікленд, А.Томпсон, С.Шелл та ін.

Метою роботи є дослідження стану та перспектив виходу підприємства ТОВ«Телекарт-прилад» на міжнародний ринок приладобудівної галузі та пошуку нових каналів збуту.

Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні **завдання**:

- визначити поняття міжнародної конкурентоспроможності, вивити чинники що впливають на її підвищення;
- визначити методичні підходи щодо оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- проаналізувати загальні показники динаміки, структури та географічної спрямованості зовнішньої торгівлі товарами ТОВ«Телекарт-прилад»;
- провести SWOT-аналіз факторів впливу на міжнародну конкурентоспроможність підприємства;
- надати оцінку міжнародної конкурентоспроможності ТОВ«Телекарт-прилад» на зовнішніх ринках приладобудівної галузі
- розробити рекомендації щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності ТОВ«Телекарт-прилад».

Об'єктом дослідження є процес формування міжнародних конкурентних переваг підприємства ТОВ «Телекарт-прилад».

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства..

Вихідними даними для написання випускної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, монографічна література, присвячена проблемам міжнародної конкурентоспроможності. При написанні випускної роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

При виконанні роботи ми застосовували *загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання*. У теоретико-методичному аналізі міжнародної конкурентоспроможності із загальнонаукових методів застосовано аналіз та синтез, метод узагальнення та класифікації. До спеціальних методів належать метод економічного аналізу (в процесі аналізу динаміки зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Телекарт-прилад»), графічний (для наочного схематичного зображення результатів дослідження) та табличний методи (подання результатів зведення та групування аналітичних даних зовнішньої торгівлі ТОВ «Телекарт-прилад».)

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій підприємству ТОВ «Телекарт-прилад» щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності для покращення його фінансових результатів.

Структура роботи. випускна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

За результатами виконання випускної роботи бакалавра **опубліковано** 2 наукові статті:

1. Брусник Д.О., Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: Теоретичні аспекти дослідження / Брусник Д.О., Ювілейний Збірник наукових робіт за підсумками студентської наукової конференції МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ, присвячений 50-річчю Факультету міжнародної економіки. – 2018. – Т. 1. – С. 26-31
2. Брусник Д.О., Методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства / Брусник Д.О., // Матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (в онлайн форматі) (18 квітня 2018 року). – Житомир : ЖДТУ, 2018 (Електронне видання) (у друці).

ВИСНОВКИ

Міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це здатність випускати конкурентоспроможну на конкурентному ринку продукцію, або здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення прибутковості за умов конкурентного ринку. Існує низка факторів що мають безпосередній вплив на розвиток міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Виділено дві групи факторів, що забезпечують конкурентоспроможність підприємств приладобудівної галузі: зовнішні і внутрішні. До першої групи віднесено фактори макросередовища і мікросередовища. До другої групи віднесено чинники, що характеризують підприємство, його продукцію та її якість.

В даний час широко використовуються наступні методи, що дозволяють виявити позитивну або негативну динаміку показників конкурентоспроможності: матричні методи; методи, засновані на дослідженні оцінки конкурентоспроможності; методи, засновані на теорії ефективної конкуренції; комплексні методи; динамічний метод оцінки конкурентоспроможності підприємства, методи багатовимірної аналізу (метод таксономії, факторний аналіз).

«Телекарт-Прилад» - потужна і динамічно розвивається, з величезним досвідом роботи в сфері комунікацій. Впроваджуючи нові системи управління та контролю якості, підприємство прагне до максимальної продуктивності і задоволення запитів найвимогливіших замовників. ТОВ "Телекарт-прилад" діє на ринку побутових і промислових електроприладів більше 10 років. Первиною сферою діяльності було виробництво приладів обліку електроенергії.

Розглянувши основні економічні показники зовнішньоекономічної діяльності, підприємство ТОВ «Телекарт – Прилад» протягом 2015-2017 років збільшило зовнішньоекономічні зв'язки з 7 до 11 країн світу. Найбільша увага в проведенні зовнішньоекономічної діяльності приділяється експортним операціям підприємства. Кількість експортних контрактів у 2017 році порівняно з 2015 роком і в 2017 році становила 56 контракта. У 2017 році ТОВ «Телекарт – Прилад» отримало прибуток від експортних операцій у розмірі 12636000 тис. грн,

що на 517800 грн більше, ніж у 2015 році. У 2017 році, порівняно з 2016 роком валовий прибуток ТОВ «Телекарт – Прилад» становить 15600 тис.грн, що на 7822 тис. грн. більше ніж у попередньому році. Чистий прибуток підприємства також збільшився до 6381 тис.грн, що на 2572 тис.грн.більше, ніж у 2016 році. Проаналізувавши основні фінансові показники підприємств-конкурентів на зовнішньому ринку, ми бачимо що міжнародні компанії є більш прибутковими та їх дохід переважає відносно ТОВ «Телекарт – Прилад» в декілька разів. У зв'язку з цим, можна зробити висновок , що ТОВ «Телекарт – Прилад» має достатній рівень для конкуренції на внутрішньому ринку, але для освоєння зовнішніх ринків підприємству необхідно збільшувати свої обсяги реалізації продукції та знаходити нові канали збуту.

На конкурентоспроможність компанії впливає безліч факторів, які умовно можна поділити на внутрішні (на які фірма може впливати – виробництво, маркетинг, персонал, система менеджменту) та зовнішні (неконтрольовані фірмою – природні, соціальні, правові, економічні, політичні умови). Особливу роль грає мінливість кон'юнктури ринку та поведінки учасників ринку: постачальників, споживачів, конкурентів. «Телекарт-прилад» хоч і є малознайомою компанією на зовнішніх ринках, але ж підприємство має постійні канали збуту, та відзначається якістю та широким асортиментом своєї продукції. На підприємстві багато висококваліфікованих спеціалістів, які впроваджують нові технології в продукцію, завдяки чому вона постійно змінюється та покращується. Також, це пояснює чому компанія є лідером на внутрішньому ринку і її продукція користується великим попитом.

Ми надали оцінку підприємству серед конкурентів на внутрішньому ринку та провели SWOT –аналіз, у якому були конкретизовані сильні і слабкі сторони, можливості і загрози ТОВ «Телекарт-прилад». Це усе дозволило визначити основні напрями розвитку підприємства на майбутнє.

Ключовим фактором успіху на ринку є розробка та впровадження ефективного механізму стратегічного управління конкурентоспроможністю промислових підприємств, дієвим інструментом якого має стати стратегічний

набір, спрямований на довгостроковий успіх і розвиток підприємства на якісній основі. Пріоритетним стратегічним напрямком формування конкурентних переваг мають стати унікальність конкурентних переваг у взаємозв'язку з оптимальною стратегією їх розвитку, що забезпечить господарюючому суб'єкту стійку конкурентоспроможність на ринку та можливості для економічного зростання в довгостроковій перспективі.

Для досягнення позитивного ефекту підприємству необхідно максимізувати внутрішні можливості. Прагнучи до гнучкого використання своїх внутрішніх можливостей, підприємство повинно забезпечити собі технологічну та економічну ефективність не нижче галузевої. Іншими словами, воно повинно знайти спосіб оптимального поєднання бажаної технологічної та економічної ефективності, щоб забезпечити найкращі технологічні та економічні умови пропозиції.

На прикладі ТОВ «Телекарт-прилад» нами було сформулювало стратегію за допомогою методу бенчмаркінгу, який є одним з найефективнішим на сьогодні та створення програми Партнерства для утримання підприємством своєї конкурентної позиції, а також пошуку нових стратегічних партнерів.

Одним із головних напрямків підвищення міжнародної конкурентоспроможності «Телекарт-прилад» є оптимізації маркетингової стратегії для покращення його конкурентоспроможності не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л.Л. Антонюк // Монографія. – К. : КНЕУ, 2004
2. Виходець Ю.С., Лісунов К.В. Оцінка міжнародної конкурентоспроможності підприємства підприємств// Економіка та управління підприємствами : проблеми теорії та практики, 2009, №4(8)
3. Гельвановский М.И, Жековская В., Трофимова И. Конкурентоспособность в микро-, мезо- и макроуровневом измерениях // Российский экономический журнал. –1998. – №3. – С.67-78.
4. Голік В. В. Формування системи стратегічного забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємств [Електронний ресурс] / В. В. Голік // Ефективна економіка. – 2013. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2466>.
5. Дахно І.І. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства / Зовнішньоекономічний менеджмент. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
http://pidruchniki.ws/13820322/ekonomika/analiz_likvidnosti_platospromozhnosti_pid_priyemstva
6. Данченко Л. А. – М.: Маркет ДС Корпорейшн, 2010. – 758с. 8. Печенкін А. В. Оцінка конкурентоспроможності товарів і товаровиробників / А. А. Печенкін. – М.: МГЭИ, 2012. – 123с.
7. Е.В.Кетова Економіка – 2009. [Електронний ресурс].– Режим доступу https://hses-online.ru/2009/01/08_00_05/09.pdf
8. Завьялов П.С. Проблемы международной конкурентоспособности товаропроизводителей // Маркетинг. – 1996. – №2. – С.20-32. 13.
9. Іванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: Монографія. / Іванов Ю. Б., Орлов П. А., Іванова О. Ю. - СПбГУЭФ, 1998. – 207 с

10. Інтеграція економічних та технічних процесів: сучасний стан і перспективи розвитку : колективна монографія / за заг. ред. Савчук Л. М. — Х. : Вид-во «Діса плюс», 2015
11. Конкурентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : [монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового]. — Одеса : Атлант, 2013. — 470 с.
12. Кормонов Ю. Кооперация как фактор преодоления кризиса // Экономист. — 1999. — №7. С.28-36.
13. Кузьмін О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика: /Монографія/ О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.П. Романко; за заг. ред. д.е.н., проф. Кузьміна О.Є. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. — 180 с.
14. Лазаренко А.А. Методы оценки конкурентоспособности / А.А. Лазаренко // Молодой ученый. — 2014. — №1. — С. 374-377
15. Малихіна С. В. Міжнародна конкурентоспроможність — як пріоритетний фактор розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств / С. В. Малихіна // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. — 2012.
16. Маркетингова діяльність промислових підприємств [Текст] : навчальний посібник / Л. М. Горбач. — 2-ге вид., випр.. — К.: Кондор, 2010.
17. Маркетинговая стратегия: виды, разработка и анализ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.gd.ru/articles/8148-marketingovaya-strategiya>
18. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід : монографія / Л. В. Балабанова, В. В. Холод. — Донецьк : ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2006.
19. Митрофанов Г.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. — К.-КНТЕУ, 2002. — 43с
20. Моисеева Н. К. Управление маркетингом: теория, практика, информационные технологии. — [Текст] : навчальний посібник. / Н. К. Моисеева, М. В. Конішева. — М. : Финанси и статистика, 2012 р.

21. Мокроносов А.Г. Конкуренция и конкурентоспособность: учебное пособие / А.Г. Мокроносов, И.Н. Маврина. – Екатеринбург: Изд-во Урал ун-та, 2014.
22. Н.В. Фарафонова Основні чинники впливу на конкурентоспроможність підприємства в умовах глобалізації / Актуальні проблеми економіки №8(134), 2012
23. Офіційний сайт «Телекарт-прилад» - <http://telecard.odessa.ua/>
24. Оцінка ділової активності підприємства [Електронний ресурс]. - Режимдоступу: <http://www.finalearn.com/lifers-953-1.html>
25. Портер М. Е. Стратегія конкуренції [Текст] / М.Е. Портер; пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. – К.: Основи, 1997.
26. Портер М. Международная конкуренция. Пер. с англ. / М. Портер. – М.: Международные отношения, 1993.
27. Причепа І. В. Проблеми формування конкурентних переваг підприємства / І. В. Причепа, К. О. Стелюк // Економічний простір : Збірник наукових праць. – 2013. – №80. – С. 248–256.
28. С.К. Харічков Фактори міжнародної конкурентоспроможності регіону в інноваційного розвитку, А.В. Дігіч №1(6), 2013
29. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств: навч. посібник/І.Ю. Сіваченко, Ю.Г. Козак, Ю.І. Єхануров та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с
30. Шталь Т.В., Змеева А.А. Глобалізаційні процеси в економіці – 2016-№1
31. Ягупова Е.А., Доморников А.Н. Использование бенчмаркинга при разработке стратегии организации // Инновационная наука. 2017. №1-1. С.133-137